

Japonia tradițională

În ciuda influenței civilizației chineze, japonezii au reușit să-și dezvolte propria cultură, care este de altfel unică. Mai târziu, aceștia s-au izolat de lumea din afară, rămânând astfel până în secolul 19.

Popolând un lanț de insule muntoase dincolo de coasta pacifică a Asiei, japonezii au trăit pentru o perioadă de timp izolați de restul lumii. Mările care înconjurau insulele reprezentau o barieră pentru eventualii atacatori, japonezii fiind astfel liberi să-i expulzeze pe vecinii lor din nord, tribul Ainu, din principalele insule și să adopte un mod de viață în care loialitățile față de clan și față de familie erau mult mai puternice decât loialitatea față de autoritățile centrale.

Acest lucru s-a întâmplat în ciuda respectului cu care japonezii se închinau împăraților lor. Aceștia erau considerați a fi descendenți ai zeiței soare, domnia primului împărat pe nume Jimmu, datând din anul 660 î.e.n. În realitate, clanul imperial a ajuns la putere mult mai târziu, iar Japonia a depășit Epoca de Piatră abia aproximativ în secolul I î.e.n.

Influența Chinei

Încercările repetate ale Japoniei de a cuceri Coreea, între secolele patru și șapte e.n. au situat-o în contact direct cu civilizația chineză, deja avansată. Din China, prin intermediul Coreei, a pătruns budismul, care a fuzionat apoi cu religia nativă Shinto, pentru a deveni ulterior curentul religios cu o influență puternică asupra vieții japonezilor; confucianismul, și odată cu el concepția chineză de stat centralizat; și mai presus de toate scrierea chineză. Japonezii au preluat caracterele chinezești, adaptându-le la limbajul japonez; însă timp de secole, japonezii educați au scris și au compus poeme în limba chineză, ce avea un prestigiu comparabil cu cel al limbii latine în istoria Europei de vest.

Influența chineză a ajuns la apogeu în secolele 17 și 18, odată cu încercarea hotărâtă a Japoniei de a crea o structură guvernamentală bazată pe concepții chineze, însoțită de un serviciu de impozitare eficient în fiecare dintre regiunile regatului. Însă adevărata natură a societății japoneze s-a reafirmat în curând. Magnații locali au început să acumuleze privilegii, beneficiind de scutiri de impozite și să controleze funcționarii din regiunile respective. Cu toate că acest proces a durat mai multe secole, în timpul perioadei Heiane (794 – 1185), adevărata putere a curții de la Kyoto a fost preluată și împărțită între șefii clanurilor care aveau servitori loiali și puternice trupe militare. După aceste

❶ Samurai în îmbrăcăminte rituală. Armura sa este diferită de cea a cavalerilor europeni, fiind luminoasă, flexibilă și compusă din lemn de bambus și fier. Samuraii beneficiau de anumite privilegii uimitoare-inclusiv dreptul de a înjunghia orice persoană ce li se împotriva.

❷ Pictură din secolul 19, înfățișându-l pe Yoritomo (114-99), conducătorul marelui clan Minamoto, primind omagii de la vasalii săi. Yoritomo i-a înfrânt pe rivalii săi puternici, reușind să devină primul dictator militar sau shogun.

schimbări majore, contactul oficial cu China a încetat după anul 838.

În timpul perioadei Heiane, împărații au pierdut controlul asupra puterii, care a fost preluată de capii puternicului clan Fujiwara. Această situație a fost făcută publică în 866, când șeful de atunci al clanului Fujiwara, pe nume Yoshifusa a devenit regent, domnind în

numele împăratului, deși acesta avea deja vârsta necesară.

Membrii clanului Fujiwara reușeau să-și mențină puterea asupra familiei imperiale prin căsătorii între femeile lor cu membrii acesteia, asigurându-se astfel că fiecare copil de împărat era nepotul conducătorului clanului Fujiwara. Iar când micul împărat creștea

Sakamoto Photo Research Laboratory

☉ Această apărătoare de la mânerul sabiei de samurai este decorată cu chipurile a trei înțelepți – Lao-tzu, Buddha și Confucius. Aceștia au fost fondatorii religiei și filozofilor chineze adoptate de japonezi.

era îndemnat să abdice în favoarea unui alt fiu de împărat, o practică ce îi făcea pe împărați ne semnificativi din punct de vedere politic.

Practica amintită mai sus a fost și mai des întâlnită în timpul perioadei Kamakura (1185-1833), când curtea imperială continua să rămână la Kyoto, guvernul fiind însă transferat la Kamakura, teritoriul noului clan dominant: Minamoto. Acesta a ieșit victorios în urma unei serii de războaie civile crunte, conducătorul său Yoritomo fiind numit shogun; în realitate acesta era un dictator militar.

Shogunatul a devenit o instituție japoneză recunoscută, deși după moartea lui Yoritomo familia sa a fost alungată de la putere de membrii clanului Hojo, care nu au fost shoguni, dar au îndeplinit funcții de regenți pe lângă câțiva shoguni mai puțin importanți ai

clanului Fujiwara și ai unor clanuri imperiale. Transferarea puterii centrale (de la împărat la shogun și de la shogun la regent) era o practică curioasă, tipic japoneză, ce le dădea acestora posibilitatea de a se adapta noilor situații fără desființarea instituțiilor existente.

Societatea feudală

În timpul perioadei Kamakura societatea japoneză a devenit pe deplin feudală și militarizată, apărând astfel multe din trăsăturile sale. Printre cele mai importante se numără cultul războinicului, sau al samuraiului, caracterizat nu doar printr-o extraordinară perspicacitate a luptei cu sabia, dar și prin netăgăduita sa loialitate, dorința de sacrificiu, precum și prin puterea sa de a suporta durerea fără să crâcnească. Sabia japoneză, realizată de meșteri pricepuți, era de așa o calitate

excepțională, încât a devenit obiectul unui cult mistic. Combinația dintre sentimentul religios și aprecierea frumosului era tipic japoneză, iar calitatea săbiilor a fost demonstrată și de exportul înfloritor de săbii cu China.

Ansamblu de conexiuni

Când au ajuns la putere, clanurile Minamoto și Hojo au reușit să păstreze o serie de legături ce vizau loialitățile vasalilor (oameni care le aduceau omagii în schimbul protecției) și ale samurailor către aceștia. Loialitățile personale și locale au devenit deosebit de importante în timpul perioadei Ashikaga (1336-1568), caracterizată prin anarhie feudală.

Shogunii Ashikaga nu au controlat niciodată întreaga țară, conducând câteodată doar din umbră. Timp de jumătate de secol au existat două dinastii imperiale rivale, care au

DATE IMPORTANTE

660 î.e.n.

Dată legendară când și-a început domnia primul împărat, Jimmu

Secolul 4 e.n.

Japonezii invadează Coreea

Secolul 6

Este adoptată religia budistă

Secolele 7-8

Influența chineză asupra culturii

710

Este fondată prima capitală la Nara

794

Nova capitală este la Kyoto. Slăbirea puterii imperiale

1274 și 1281

Invaziile mongolilor sunt înăbușite

1336-1568

Perioadă de războaie civile și anarhie feudală

1540

Sosesc primii comercianți portughezi

1568-98

Renașterea shogunatului

1600

Capitala se mută la Edo (Tokyo)

1636

Japonezilor li se interzic călătoriile în străinătate

1638

Răscoala creștinilor este înăbușită

1638-41

Portughezii sunt expulzați, iar comercianții olandezi obligați să trăiască în Deshima

1853

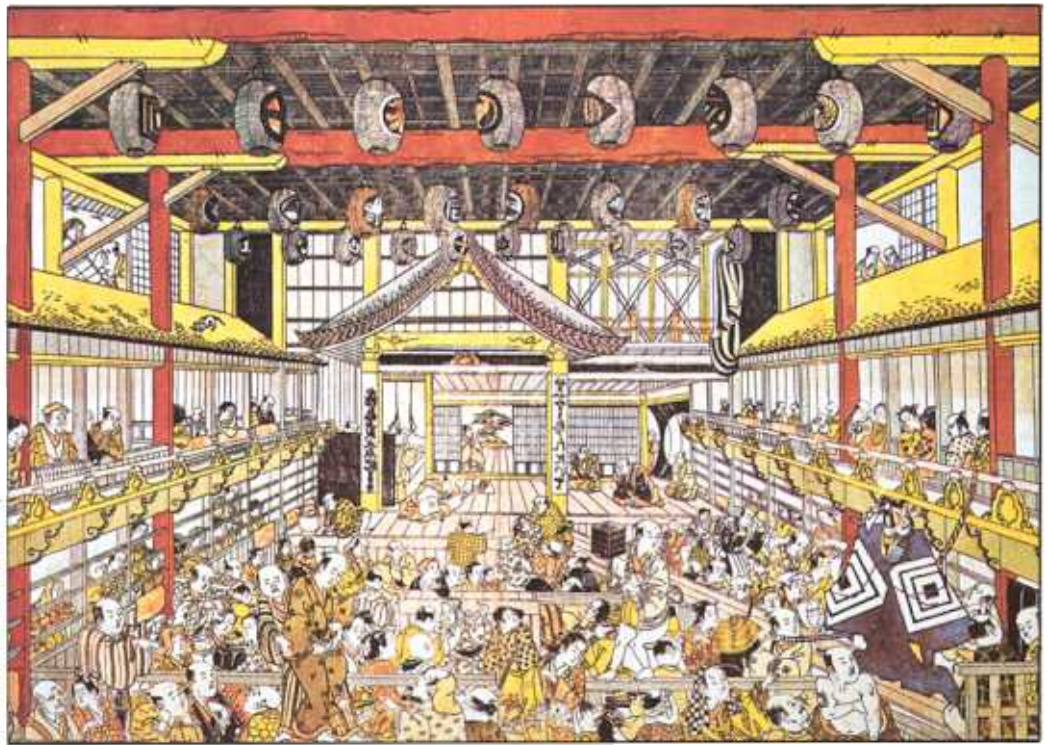
Sosesc nave din Statele Unite, cerând deschiderea Japoniei către lume

1868

Clanul Tokugawa este înlăturat de la putere

☉ Persecuția creștinilor, însoțită adeseori de tortură, intensificată în anul 1620. Această pictură realizată de un artist japonez iezuit, ilustrează creștini din anul 1622 pe punctul de a fi decapitați sau arși.

dat unor lorzi posibilitatea de a trece dintr-o tabără în alta în funcție de împrejurări. Războaie locale și civile s-au succedat, iar cei mai mari conducători, sau daimyo, au devenit mici regi, care din cauza crizelor repetate au fost obligați să-și organizeze regiunile pe care le conduceau în mod eficient precum și să-și mobilizeze toate resursele. Acest lucru a subminat într-un fel ordinea tradițională, oferindu-le oamenilor simpli posibilitatea de a avansa pe scena politică. Chiar și monopolul samurailor asupra problemelor de război a fost anulat, conducătorii daimyo angajând țărani în infanterii militare, conduse de samurai-călări.

“Vântul divin”

De-a lungul acestei perioade, țările din afară nu au intervenit în problemele Japoniei, aceasta având doar puține contacte cu China. În timpul perioadei Kamakura, securitatea Japoniei a fost pentru prima dată amenințată de către cuceritorii mongolezi ai Chinei, care au invadat-o de două ori în 1274 și 1281.

A doua amenințare a fost invadarea Japoniei de către o puternică flotă de vase care ar fi reușit să o cucerească, dacă nu ar fi fost nimicită de o furtună – “Vântul Divin” sau Kamikaze care a confirmat ulterior credința că japonezii erau un popor favorizat.

Invazii externe

Un alt fel de invazie a început în anul 1543 când primii europeni au poposit pe pământurile Japoniei; aceștia erau marinari portughezi ce navigau în corăbii chinezești. După aceștia au urmat alții și alții, inclusiv misionarul iezuit Sf. Francis Xavier, precum și comercianți care au transformat Nagasaki, un sat de pescari, într-un port important.

Timp de câteva decenii, creștinismul a realizat progrese importante, iar flintele europene au modificat complet armamentul japonez, precum și concepția japonezilor asupra problemelor de război.

Între timp, între anii 1568 și 1600 un grup

▲ Schimbările ce au avut loc în timpul perioadei

Tokugawaiene au fost marcante chiar și pe plan cultural. În secolul 16 cultura dominantă era caracterizată printr-o ceremonie a ceaiului, muzica rafinată, precum și dansurile teatrului “noh”, de la care provine masca (imaginea din stânga, sus). Cultura din această perioadă se bazează pe încăperea pentru ceai, bordelul, și (sus) kabuki, sau teatrul poporului. La început printre actori erau și femei, dar ulterior acestea au fost respinse.

● Viața la curtea japoneză. Deși divinizat, împăratul a avut o putere limitată în timpul perioadei lui Tokugawa.

de conducători competenți au reușit în cele din urmă să impună unitatea națională și să reinstaureze shogunatul. Un mare războinic, pe nume Oda Nobunaga (1534-1582) a ocupat orașul Kyoto în anul 1568, dar a fost nevoit să-și petreacă viața luptând împotriva conducătorilor rivali, slăbind astfel puterea militară instituită de unele secte budiste.

După asasinarea lui, locotenentul acestuia, Toyotomi Hideyoshi (1536-1598) a subjugat clanurile unul după altul, folosindu-se de un amestec inteligent de forță și diplomatie.

Dorind probabil să împiedice forțele militare ale lorzilor și samurailor să se epuizeze luptând în propria țară, în 1592 Hideyoshi a lansat un atac împotriva Coreei, ce se afla în

acea vreme sub protectorat chinezesc. Pe pământ coreenii și chinezii nu reprezentau o amenințare pentru japonezi, însă lupta a avut loc pe mare, iar coreenii având corăbii bine dotate au reușit să distrugă și să scufunde multe vase japoneze. Japonia a pierdut astfel controlul asupra mării, armatele sale fiind nimicite. După acest dezastru, japonezii nu au

mai cutezat să întreprindă nici un atac asupra țărilor străine.

După moartea lui Hideyoshi, conducerea Japoniei a fost preluată de vasalul acestuia, Tokugawa Ieyasu (1542 – 1616), care a reușit să-și învingă rivalii în bătălia de la Sekigahara (1600). Trei ani mai târziu, acesta a fost recunoscut oficial ca shogun. Reședința lui Ieyasu se afla la Edo (Tokyo), care a devenit noua capitală a Japoniei.

Noul shogun s-a folosit de orice mijloace pentru consolidarea puterii sale politice. Primul scop era înlăturarea fiului lui Hideyoshi, dar gândea și în perspectivă. Era decis să păstreze shogunatul în noua sa formulă – și sub controlul familiei sale. În acest sens a început o reorganizare a vieții japonezilor – cu consecințe deosebit de importante asupra viitorului națiunii.

Japonia în perioada Tokugawaiană

Cea mai mare parte a măsurilor întreprinse de Ieyasu erau foarte practice și în același timp cinstite. Spre deosebire de predecesorii săi, el și-a pregătit dinainte fiul ce urma să preia puterea după moartea sa. De asemenea Ieyasu a populat provinciile centrale cu rude și susținători de-ai săi, oferindu-le membrilor celorlalte clanuri teritorii mai îndepărtate.

Cele mai importante orașe erau conduse direct de Tokugawa. Conducătorii celorlalte clanuri, deși loiali cândva, erau obligați să-și petreacă cea mai mare parte a timpului la Edo, sub supravegherea suveranului, iar când se întorceau la casele lor, trebuiau să-și lase familiile la Edo ca garanție că se vor comporta bine.

Ieyasu a încercat de asemenea să împiedice diferite schimbări care puteau periclita stabilitatea regimului. Hideyoshi luase deja câteva măsuri în acest sens, demobilizând trupele militare ale țăranilor, deși el însuși fusese înainte un om de rând care a reușit să se remarce datorită talentului său militar. Ieyasu și succesorii săi au încercat să

mențină separarea între clasele sociale, interzicând pătrunderea în clasele superioare a unor intruși sau grupuri privilegiate, ca de exemplu samurarii. Creștinismul a început să fie privit ca un alt factor supărător. Acesta reprezenta un produs al influenței străine, conflicte violente petrecându-se între adepții săi, care nu răspundeau cu aceeași bunăvoință budiștilor.

Mișcărilor anti-creștine conduse de Hideyoshi li s-a alăturat ulterior adevărata persecuție a creștinilor, care a început spre sfârșitul vieții lui Ieyasu și s-a intensificat în anul 1620. Aceasta a provocat în final o mare revoltă la Shimahara între anii 1637-1638, care a fost în cele din urmă înăbușită, iar creștinismul a fost spulberat din Japonia.

Expulzarea vesticilor

Având o concepție radicală, Tokugawa a observat că beneficiile provenite din comerțul cu Europa erau depășite de cele ale vesticilor. Prima dată au fost expulzați spaniolii, iar apoi portughezii. Doar olandezilor li s-a permis să rămână, activitățile lor fiind limitate la mica insulă Deshima din portul Nagasaki ce dirija un comerț care până în secolul 18 a ajuns să se rezume la doar două încărcături pe an.

Din anul 1636 japonezilor a început să li se interzică să călătorească în străinătate. Aceasta datorită temerii infestării cu concepte din afară, iar japonezilor care apucaseră să plece, li s-a interzis să se întoarcă în propria lor țară.

Din punctul de vedere al lui Tokugawa, aceasta era o politică foarte eficientă. Clanul tokugawaian a rămas la putere până în anul 1868, iar multe valori ale tradițiilor japoneze au supraviețuit până în era modernă. "Marea pace" adusese prosperitate și inevitabil schimbări pe plan cultural și economic.

Alți factori care îl deranjau pe Tokugawa erau: dezvoltarea unui cult imperial, revenirea shintoismului ca religie patriotică și răscoale frecvente ale țăranilor. Schimbarea era pe cale să se producă datorită vesticilor care au reușit să spargă "ușile închise" ale Japoniei.

🕒 Femei fabricând țigle. Chiar și femeile-samurai duceau o viață grea în timpul perioadei Tokugawa. Educarea lor era considerată inutilă, de vreme ce singura lor datorie era de a se supune. Chiar și religia le era interzisă, deoarece bărbatul era considerat "singurul Dumnezeu" al femeii.

🕒 Ritualul ceremoniei ceaiului, după modelul anului 1900. Ceremonia a rămas neschimbată timp de secole și se mai practică și astăzi.

Michael Holford